

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Batın Tuna^{1*}

Citation : Tuna, B. (2024). Beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri. Türk Eğitim Değerlendirmeleri Dergisi, 5(2), 44-60.
Received : 29.11.2024
Accepted : 21.02.2025
Published : 31.12.2024
Publisher's Note : Istanbul Medipol University stays neutral with regard to any jurisdictional claims.
Copyright : © 2022 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the DergiPark.

ÖZ

Beden eğitimi, özel gereksinimli öğrenci (ÖGÖ)'ler için fiziksel aktiviteleri ve sosyalleşmeyi sağlamaktadır. Bu nedenle beden eğitimi dersi kaynaştırma uygulamaları (KU)'nın başarıya ulaşmasında etki gösteren bir ders niteliği taşımaktadır. Farklı özel eğitim ortamlarında da görev yapabilen beden eğitimi öğretmenlerinin ÖGÖ'lere hakkındaki görüş ve tutumları bu noktada ciddi önem kazanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, Türkiye'de KU kapsamında yapılan beden eğitimi ile ilişkili çalışmalara ulaşarak bir analiz yapmaktır. Bu doğrultuda bir derleme çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaların analizinde içerik analizine yer verilmiştir. Farklı birçok çalışmaya ulaşılrken kritik olarak beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ve özel gereksinimli öğrencilerle ilgili görüşlerini içeren yedi araştırmaya ulaşılmıştır. Tüm araştırmalara bağlı araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına karşı olumlu görüşlere sahip oldukları ancak hizmet içi eğitim, özel eğitime ilişkin bilgi yetersizliği yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda gerek beden eğitimi öğretmenlerine gerekse farklı branşlardaki öğretmenlere verilen özel eğitimle ilgili eğitimlerin artırılması; ÖGÖ'lerin sportif aktivitelere ulaşmasını

1 Beden Eğitimi Öğretmeni; Toki Kayaşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi; batin.tuna@hotmail.com;
Orcid ID:0009-0006-3346-3724; Sorumlu Yazar

kolaylaştırmak ve imkanların çoğaltılması ve bilimsel araştırmaların arttırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim okulları, özel gereksinimli öğrenciler, kaynaştırma uygulamaları, beden eğitimi öğretmenleri

Physical Education Teachers' Views on Inclusion Practices

Abstract

Physical education provides physical activities and socialization for students with special needs (SEN). Therefore, physical education course is a course that has an impact on the success of inclusive practices (CI). The views and attitudes of physical education teachers towards SEN gain serious importance at this point. Therefore, the purpose of this study is to reach the studies related to physical education conducted within the scope of CI in Turkey and to make an analysis. In this direction, a compilation study was conducted. While many studies were reviewed, seven specifically included the critical perspectives of physical education teachers on inclusive practices and students with special needs. The results indicated that teachers had positive views on inclusive practices but had insufficient information on in-service training and special education. In this context, it was concluded that teacher training should be enhanced, access to sports activities for students with special needs should be facilitated, opportunities should be expanded, and scientific research should be increased.

Keywords: *General education schools, students with special needs, inclusion practices, physical education teacher*

1. Giriş

Yetersizliği olan öğrenciler için beden eğitiminin; gelişimlerini desteklemek, sosyalleşmelerini sağlamak ve hareket etme ihtiyaçlarını karşılamak için ilgi ve sınırlıklarına göre düzenlenmiş programlar ile uygulanması esastır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde Başkan Ford’un 1975 yılında özel eğitim yasa tasarısının Public Law (P.L.) 94-142 ‘Tüm Engelliler için Eğitim Yasası’nı imzalaması ile beden eğitimi tüm engelli çocuklar için zorunlu hâle getirilmiştir (Özer, vd., 2012). İlgili yasaya göre “Her çocuk hareket etme, oyun ve spor hakkına sahiptir” cümlesi, özel gereksinimli öğrenci (ÖGÖ)’lerin oyun, fiziksel eğitim ve spor becerilerine en az normal gelişim gösteren akranları kadar faydalanma hakkını doğuran, uluslararası düzeyde yasal bir güvence olarak görülmüştür. 1989 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen ve daha sonra Türkiye tarafından da onaylanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 31. Maddesi’nde hareket, oyun ve sporun her çocuğun temel hakkı olduğunu bahsetmektedir. Kaynaştırma uygulamaları (KU)’na dâhil olan ÖGÖ’ler ve normal gelişim gösteren tüm öğrenciler birlikte eğitim alma, oynama, spor yapma ve sosyal etkinliklere katılma hakkına sahiptirler (Demiral ve Boudour, 2020). Araştırmacılara göre beden eğitimi ve spor; fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak engellilerin toplumla iletişime geçmesinin en kolay yoludur (Çevik ve Kabasakal, 2013). Bir başka ifadeyle özel eğitimde beden eğitiminin önemi ve yeri oldukça büyüktür. Bu ifadelerden yola çıkarak beden eğitimi bireylerin fiziksel, duyuşsal, zihinsel ve toplumsal gelişimine katkı sağlamak amacı ile organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak adlandırılabilir (Kuter ve Kuter, 2012).

Beden eğitimi ders ve programlarının ÖGÖ’ler üzerinde nedenli güçlü bir etkiye sahip olduğu yapılan birçok bilimsel çalışmalarda ortaya çıkmaktadır. Bu etki ortadayken bunun sağlanabilmesi için eğitim ortamının koşulları, beden eğitimi öğretmenlerinin özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgi birikimleri, öğrencilerine karşı yaklaşımları, bakış açıları ve normal gelişim gösteren bireyler ile yetersizliği bulunan akranlarının birbirlerini kabulü ve sosyalleşmeleri büyük derecede öneme sahip olduğu belirtilmelidir (Ayrıl, vd., 2015).

Sosyal faaliyet olarak da tanımlanan spor bireyin zihinsel, duyuşsal ve fiziksel yönden gelişimini sağlamaktadır. Dolayısıyla sporun sağladığı gelişim sonucu bireyin kendine olan güveni artar ve psikolojik açıdan kendini daha güçlü hisseder. Bu nedenle ÖGÖ’lerde uygulanacak kaynaştırma programları ile sporun bireye kazandırdığı nitelikler göz önüne bulundurulduğunda kendine yeten bir insan olarak yaşamın devamlılığını sağlama ve topluma uyum sağlama konusunda beden eğitimi ve spor uygulamalarının ne kadar önem taşıdığı görülmektedir (Yalçın, 2009). Kısaca, kaynaştırma eğitimine gereksinimi olan

çocuklarda yapılacak olan aktiviteler için uzun vadeli hedefler olarak düşünüldüğünde; yetersizliği olan bireylerde olumlu benlik kavramı, sosyal yeterlilik, motor becerilerde gelişim, fiziksel ve motor uygunluk, yaratıcı ifadeleri, oyun ve serbest zaman becerilerini geliştirmeyi ve gerilimi gidermede spor ve fiziksel aktivitenin önemi yadsınmaz (Koparan, 2003).

Normal gelişen akranlarının ÖGÖ'yü anlaması ve onlara nasıl yardım edebileceklerini öğrenmesi, ÖGÖ'lere yönelik farkındalığın ve kabulün ön koşuludur (Bek ve Başer, vd., 2009). Akranları birbirlerini model olarak görerek kaynaştırma uygulamaları ile iş birliği içinde, paylaşma ve karşılıklı iletişim gibi sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadırlar (Ayrıl, vd., 2013). ÖGÖ'ler kazandıkları bu beceriler diğer sosyalleşme alanlarına da bu özelliklerini yansıtır (Sart, vd., 2004).

Egzersiz, fiziksel aktivitenin bir alt grubudur ve planlı tekrarlayıcı, fiziksel uygunluğun bir veya daha fazla bileşenini iyileştirmeyi amaçlayan vücut hareketleri olarak tanımlanabilir. Egzersiz, fiziksel uygunluk unsurlarını (kardiyovasküler uygunluk, kas kuvveti ve dayanıklılığı, esneklik ve vücut duruşu) iyileştirmeyi amaçlayan planlı, bilinçli bir aktivitedir. Başka bir deyişle, egzersiz; fitness, fiziksel performans, kilo kontrolü, sağlık gibi hedeflenmiş, planlanmış bir dizi fiziksel aktivitedir (Alkan, 2021).

Kaynaştırma uygulamaları genel eğitim sınıflarında eğitim esaslı olup özel gereksinimli öğrenciler için temel alınan yaklaşımlardan biridir (Akçamete, vd., 2003). Özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler, normal gelişim gösteren akranları ile özel veya resmi okulların her kademesinde eğitimlerini destek eğitim hizmetleri aracılığıyla sürdürebilmeleri esaslı uygulamalardır. Özel eğitim destekleri bu süreçte ihmal edilmemekte aksine özel gereksinimli öğrenciler için ileride detaylandırılacak en az sınırlandırılmış eğitim ortamı kriteri karşılanmış olmaktadır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007; Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Kaynaştırma uygulamalarına devam eden ÖGÖ'lerin ağırlık ve boy ortalamaları gibi değişkenlerinin eğitim programı öncesi ve sonrası arasında aktivitelere bağlı olarak değişimler olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin fiziksel özelliklerini normal gelişim gösteren akranlarıyla karşılaştırdıkları çalışmalarında motor performans, eğitim başarısı ve sosyal davranış üzerinde önemli etkileri olan fiziksel büyüme ve gelişmenin uzun süre izlenmesi gerektiğini öne çıkmaktadır. Dönem gelişimi, ağırlık ve deri kıvrım kalınlık ölçümlerinin gibi değerlerin öğrencilerin vücut formunu geliştirme açısından bireysel beden eğitimi programlarının hazırlanmasına da kaynak olacağını düşünülebilir (Özer, vd., 1999).

Günümüzde spor eğitimine verilen önem artmaktadır. Eğitimin vazgeçilmez bir unsuru hâline gelen beden eğitiminde medyanın yaklaşımları, gündelik yaşamın stresi, formda bir beden arzusu, kazanılan uluslararası başarılar, moral motivasyon dengesini sağlaması, bilim ve teknoloji ile ilerleme gösterebilmesi, toplumları yaklaştırması ve devletlerin ekonomik, eğitim, teknik ve teknolojik gelişmelerini yansıtmaları önem kazanan unsur hâline gelmesinin başlıca nedenlerindendir (Sunay, 1998). Altyapı ile mümkün olan bu gelişmelerde ilk önemli unsur çocuklardır. Çocukların spora yönlendirilmesindeki ilk etkililerden biri beden eğitimi öğretmenleridir. Öğrencileri ile sürekli etkileşimde olan, öğretim programlarını öğrencilerinin eğlenebileceği biçimde uygulayan, araç ve gereçlerden yararlanan, ölçme ve değerlendirmeler neticesinde öğrencilerini yönlendirebilen beden eğitimi öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarına dair deneyimleri, görüş ve önerilerinin daha fazla üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir. Bu durum olumsuzlukların çözümünde aktif rol alacağı beklentisinin haricinde sınıf öğretmenlerinin üzerindeki sorumluluğa ortak olacaktır.

Beden eğitimi ve spor olarak nitelendirilen etkinlikler, ÖĞÖ'lere aynı zamanda akranlarıyla da bir arada bulunma imkânı sağlamaktadır. Böylece kaynaştırma uygulamalarında beden eğitimi ve spor oldukça önemli bir yere sahip olmaktadır (Sevimay Özer, 2017). Ayrıca öğrenci sayısının ortaöğretimde diğer kademelere göre oldukça düşük olması, özel gereksinimli öğrencilerin eğitime erişiminin yanında eğitimde kalmalarına yönelik çalışmalara duyulan ihtiyacı da göstermektedir. Söz konusu öğrencilerin eğitimde kalmaları doğrultusunda karşılaşılan sorunlar, uygulamalar, iyileştirme çabaları, başarıya etki eden faktörler, kaynaştırma uygulamalarının yeteri düzeyde yarar sağlayabildiklerine ilişkin inanışlar irdelenerek sınıf öğretmenlerinin de yükünü azaltarak beden eğitimi öğretmenlerine farklı bakış açıları kazandırmak ve literatüre kaynak kazandırmak adına bu çalışma önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de beden eğitimi ve spor dersleri kapsamında KU kapsamında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerle ilişkili bilimsel araştırmaların sonucunu ortaya koymaktır.

2. Yöntem

Bu doğrultuda doküman analizi yöntem olarak seçilmiş ve Türkiye'de yapılan tüm çalışmalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda YÖKTEZ ve Google Akademi'de var olan konuya ilişkin tüm çalışmalara ulaşılarak bir derleme çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan içerik analizi doğrultusunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

3. Bulgular

Alanyazın incelendiğinde yapılmış olan iki araştırmada da ÖGÖ'lerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır (Polat, 2016; Topçu ve Katılmış, 2013). Yayınlanan Türkçe çalışmalar konu bakımından dört kategoriye ayrıldığı görülmüştür (Nal ve Tüzün, 2011). Bunlar;

- Kaynaştırma uygulamalarına dair kavram, ilke, sonuç ve genel bilgi
- Kaynaştırma uygulamalarına ve ÖGÖ'lere yönelik bakış, bilgi görüş ve tutumlar
- Kaynaştırma uygulamalarına dâhil olan öğrencilerin nitelikleri
- Kaynaştırma uygulamalarına dair diğer konular.

Grupların ilkinde 19 yayın bulunmakta olup kaynaştırma uygulamalarının araştırmacılar tarafından özel eğitimde gerekliliği vurgulanmıştır. Başarılı bir kaynaştırma uygulamasının etmenleri ve ilkeleri açıklanmış özel gereksinimi bulunmayan öğrenciler için uygulamanın olası sonuçları tartışılmıştır.

1980-2005 yılları arasında 24 tez çalışması gerçekleştirilmiştir. Kaynaştırma konusunda gerçekleştirilen ulaşılabilir çalışmalarında en fazla yayın yapılan konu ÖGÖ'lerin kaynaştırma uygulamaları ve problemleri doğrultusunda yaklaşım tutum görüş veya düşüncelerine yöneliktir. Söz konusu çalışmalarda öğretmen adayları (Gözün, 2003), müdür (Çinko, 2004) ve öğretmenler (Atay, 1995; Batu, 1998; Kaya, 2005; Kayaoğlu, 1999; Şahbaz, 1997; Varlier, 2004; Yavuz, 2005; Yekeler, 2005) ile 10 çalışma; ÖGÖ'ler (Demirtel, 1997; Gürboğa, 2003; Karaaslan, 2003; Karasu, 2004; Kavanoz, 1999; Özhan, 2000; Tekbaş, 2005; Tıraş, 2000) ile sekiz, gelişiminde yetersizlik bulunmayan akranların tutum bilgi bakış açısı ve görüşlerine dair iki (Deretarla, 2000; Gürgür, 2005), anne ve baba ile iki (Temir, 2002; Öncül, 2003) eğitim ortamı gözlem ve inceleme yöntemi ile bir tez çalışması (Yılmaz, 2004) gerçekleştirilmiştir.

Öğretmenlerin görüşüne dair ilk çalışmaları 1995 yılında rastlanmaktadır. 24 çalışmanın birinde rehber öğretmen, öğretmen müdür ve müfettişlerin ÖGÖ'lere yönelik tutumun bilgilendirme yolu ile değiştirilmesi konu edinilmiştir (Kaya, 2003). Çalışmaların sonucunda bilgilendirmenin ÖGÖ'lere ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumu olumlu etkilediği saptanmıştır.

2005 yılında sınırlı sayıda gerçekleştirilen çalışmaların ardından Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde kaynaştırma kavramını içeren 2006-2018 dönemi için 238 lisansüstü eğitim tezine ulaşılmaktadır. Son dönemlere doğru artış gösteren çalışmalar 2008 yılında 9; 2018 yılında 31 tez çalışması ile ken-

dini göstermektedir (2006: 9; 2007: 15; 2008: 9; 2009: 17; 2010: 26; 2011: 14; 2012: 7; 2003: 9; 2014: 14; 2015: 25; 2016: 26; 2017: 38; 2018: 31). En fazla kaynaştırma uygulamaları konulu 38 tezin 2017 yılında yazıldığı gözlenmektedir. Lisansüstü bu tezlerin %17'si (41) karma, %40'ı (95) nitel, %43'ü (102) nicel araştırma yönteminden yararlanarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların %23'ü çocuklar, %48'i eğitimcilerle gerçekleşmiş olup, %3'ü alanyazın incelemesidir. Söz konusu tezlerin konu dağılımı Tablo 2'de paylaşılmaktadır (Ulusal Tez Merkezi).

Tablo 2. 2006-2018 döneminde tezlerde ele alınan konuların dağılımı

Konular	n
Tutumlar	71
Görüş ve Beklenti	49
Sosyal Uyum	24
Mesleki Yeterlilik	19
Program Yeterliliği	17
Akademik Başarı	14
Kavram Öğretimi	13
Öğretim Programı Çalışması	8
Öğretim Teknolojisi	5
Öğretmen Eğitimi	3
Disiplinler Arası Yaklaşım	3
Öğrenme Stilleri	3
Öğretici Materyal Geliştirmesi	3
Okuma Yazma Öğretimi	2
Sınıf Ortamı	2
Kavram Analizi	1
Ölçek Geliştirme	1
	238

Bu araştırmanın konusuyla benzerlik gösteren ilk üç düzeyde gerçekleştirilen araştırmaların konuları tutumlar, görüş ve beklentiler, sosyal uyumdur.

Araştırmaların sonucunda kaynaştırma uygulamalarını yönelik görüşlerin uygulamaların düzenlenmesinde yol gösterici olduğu saptanmıştır. Öğretmen ve yöneticilerin genelinin tutumları olumlu yönde değişmesine rağmen çok sayıda eksikliğin bulunduğu sonuçların iyileştirilmesinde yapılan çalışmaların çok az kullanıldığı tespit edilerek ve deneysel yöntemlerle belirlenen ÖGÖ'lerin gereksinimlerine verilen tezlere ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır. 2019-2021 döneminde ise toplamda 92 çalışma gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmaların toplam sayısı 366'ya ulaşmıştır. Beden eğitimi dersini ve beden eğitimi öğretmenlerinin KU'ya yönelik tutum ve görüşlerini konu edinen araştırma sayısı 7 olup Tablo 3'te paylaşılmaktadır.

Tablo 3. Beden eğitimi öğretmenleri konulu araştırmalar

Yazar	Amaç	Yöntem	Katılımcılar	Sonuç
Ertunç (2008)	İlköğretim beden eğitimi öğretmenlerinin ÖĞÖ'ler kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi	Kaynaştırma Eğitimi Anketi	Adana'daki 29 ilköğretim okulunda görev alan 52 beden eğitimi öğretmeni	KU'ya dair bilgi yetersiz ancak sınıflarındaki ÖĞÖ'lere bakış açısı olumlu
Özkuloğlu (2015)	Beden eğitimi öğretmen adaylarının ÖĞÖ'lerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi	Kaynaştırma Eğitimi Anketi	Afyon Kocatepe Üniversitesinde eğitim gören 320, Dokuz Eylül Üniversitesinde eğitim gören 200 beden eğitimi öğretmen adayı	KU'ya dair yeterliliklerin yaş, özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları eğitimi alma arasında anlamlı farklılık
Lermi (2016)	Ebeveyn ve öğretmenlerin otizm spektrum bozukluğu öğrencilerinin beden eğitimi dersine katılımını etkileyen etmenleri ve katılımı artırmaya yönelik önlemleri belirlemek	Yarı yapılandırılmış soru formu	İstanbul Pendik ilçesindeki ortaokul ve liselerde görev yapan 5 beden eğitimi öğretmeni ve 8 otizmlili öğrencinin ebeveyni	Fiziksel aktivite ile olumlu davranışlar kazanma, sosyalleşme, motivasyonda artma, eğlenme, rahatlama, özgüven geliştirme ve takıntılı korkulardan uzaklaşma sağlanmaktadır
Polat (2016)	Kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi	Yarı yapılandırılmış görüşme	İstanbul ili Sancaktepe ilçesine bağlı bir ortaokulda 5. 6. 7. ve 8. sınıfa devam eden 15 öğrenci	Beden eğitimi derslerindeki etkinlikler kaynaştırma öğrencilerine uygun değildir, ÖĞÖ'lere uygun şekilde olmalıdır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin ÖĞÖ'lere yaklaşımları olumlu yönde değişmelidir. Okullarda materyal, spor salonuna ihtiyaç vardır.
Botour (2019)	Beden eğitimi öğretmenlerinin otizm spektrum bozukluğu öğrencisine yönelik his, tutum ve görüşlerinin incelenmesi	Yerleştirme ve Hizmet Anketi (PASS)	Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı özel/resmi okullarda öğretmenlik yapan 86 beden eğitimi öğretmeni	En büyük engel okulların spor salonu olmayışı ya da ÖĞÖ'lerin kullanımına uygun olmayışdır.
Sabah (2021)	Kaynaştırma uygulamalarına yönelik paydaş görüşlerinin tespit edilmesi, beden eğitimi öğretmenlerinin yeterliğinin incelenmesi	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ve Kaynaştırmada Öğretmen Yeterliği Ölçeği	Okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenleri, ÖĞÖ, normal gelişim gösteren öğrenciler ve velilerden oluşan 76 kişi ve 740 beden eğitimi öğretmeni	Paydaşların okul şartlarında iyileştirme, destek hizmetlerinde atama, velileri bilgilendirme, denetim beklentisi
Kaysi (2021)	Beden eğitimi öğretmen adaylarının ön test-son test ile kaynaştırma uygulamasına yönelik yeterlik algılarının bazı değişkenlerle karşılaştırmalı incelenmesi	Kaynaştırmada Öğretmen Yeterliği Ölçeği (KÖYÖ) ve Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği	Akdeniz Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Mustafa Kemal Üniversitesinde eğitim gören 176 beden eğitimi öğretmeni adayı	Dersin Pandemi döneminde online yürütülmesi; yetersiz kalmış, aktiviteler uygulanamamış, teoride kalmıştır.

Belirlenen ve erişilen araştırmaların sonuçları şu şekildedir. Ertunç (2008) Adana’da yansız atama tekniği ile belirlenen 29 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 52 beden eğitimi öğretmeni ile gerçekleştirdiği anket çalışmasının sonuçlarında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

- Evli ve çocuk sahibi öğretmenler bekar öğretmenlere oranla mesleki kademi daha az olan öğretmenler fazla olanlara oranla kaynaştırma uygulamalarına daha olumlu bakmaktadır.
- KU’da en fazla gözlenen yetersizlik uyum sorunu ve özel öğrenme güçlüğüdür. Diğer ÖĞÖ’lerin çoğu kendi yetersizlik gruplarında eğitim görmektedir. Ancak öğrenme güçlüğü ve uyum sorunu yaşayan özel gereksinimli öğrenciler yoğunluklu olarak KU’ya dâhil olmuştur.
- Beden eğitimi öğretmenlerinin çoğu KU hakkında az miktarda bilgiye sahiptir. Mesleki gelişim eğitimleri sağlandığı takdirde ÖĞÖ’ye daha verimli ve uygun eğitim vermeleri özgüvenlerini arttırıcı rol oynayacaktır. Henüz mesleki yeterlilik kurslarına katılmayan ve kanunlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmayan öğretmenler hizmet içi eğitimin kalitesini de yansıtmaktadır. 2002 yılında KU’ya dair üç seminer 2003 yılında üç seminer, 2005 yılında dört seminer, 2006 yılında 13 seminer, 2007 yılında bir seminer gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda daha önce özel eğitime dair kurs veya ders alan öğretmenlerin eğitim almayan öğretmenlere oranla kaynaştırma uygulamalarına dair daha olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin çoğu seminer ve kurs vasıtasıyla kendilerini geliştireceklerini belirtmişlerdir.
- ÖĞÖ’lerin beden eğitimi dersi ile spora dair becerilerinin gelişeceğini, sosyal gelişimlerine katkı sağlayacağını, iş birliği ile çalışma alışkanlığı kazandıracağını düşünen öğretmenler çoğunluktadır. Bedensel aktivite dayanan bir ders olarak beden eğitimi dersi ile özellikle zihinsel yetersizlik bulunduran öğrenciler daha az uyum sorunu ve öğrenme güçlüğü yaşayacaktır. Bu konuda görüş birliği bildiren öğretmenler özel gereksinimli öğrencilerin ve kendilerinin daha sıkıntı yaşayacağını ifade etmiştir.
- Öğretmenlerin çoğu ÖĞÖ’lerin dersi anlamada güçlük çektiğini, diğer akranlarına olumsuz etkilemediğini ve sınıf kabullerinin olumlu olduğunu belirten öğretmen görüşleri bulunmaktadır. Ayrıca yetersizliği bulunan ve bulunmayan öğrencilerin kaynaşması için çaba sarf ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca uyguladıkları programın çoğunlukla yardıma dayalı eğitim olduğunu, kaynaştırma uygulamalarının faydalı ve gerekli olduğunu, beden eğitimi dersinin yetersizliğin anlaşılmasına ve daha fazla duyarlılık geliştirmesine yardımcı olduğunu, tüm sonuçlarda en önemli etkenin yetersizlik düzeyi olduğunu belirtmişlerdir.

Özkuloğlu (2015) Afyon Kocatepe Üniversitesinde eğitim gören 320, Dokuz Eylül Üniversitesinde eğitim gören 200 beden eğitimi öğretmen adayı ile gerçekleştirdiği çalışmada Kaynaştırma Eğitimi Anketi ve Kişisel Bilgi Formunda yararlanmıştır. Araştırma sonucunda KU'ya özel eğitim uygulamaları ve yaş arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

- Beden eğitimi öğretmeni adaylarının kaynaştırma uygulamalarına; ilkeleri bilme, uygulayabilme, yöntem ve teknik kullanabilme ile etki ettiğini, bu durumun yaşa göre değiştiğini, eğitimin son sınıfta verildiği takdirde farkındalığın arttığını
- Özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri tanıyabilme de yeterlilik geliştirme ile cinsiyet veya medeni durum, ailede yetersizlik sahibi birey varlığı arasında istatistiksel bir farklılık barındırmadığını,
- Beden eğitimi öğretmenleri adaylarının mesleki gelişimleri için aldığı seminer ve kurs derslerinin kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerini pozitif yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Lermi (2016) temellendirilmiş kuram yaklaşımına dayalı çalışmasında İstanbul Pendik ortaokul ve ortaöğretim kademelerinde görevli olan beş beden eğitimi öğretmeni ve sekiz otizm spektrum bozukluğu tanısı alan öğrenci ebeveyni ile gerçekleştirdiği çalışmasının sonucunu öğrencilerin beden eğitimi dersine katılımı, bu katılımı etkileyen faktörler ve beden eğitimi öğretmenlerinin katılımı arttırmaya yönelik yaklaşımları şeklinde gruplandırılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynler ve beden eğitimi öğretmenleri derse katılımı etkileyen faktörler olarak öğrenci, öğretmen, okul, akran ve ebeveynleri işaret etmektedir. Bedensel aktivite kaynaştırma uygulamalarında olumlu davranışlara, motivasyon artışına, eğlenmeye, rahatlamaya, özgüvene, takıntılı korkulardan uzaklaşmaya yol açmaktadır. Böylece otel etkilerini hafifletmektedir.

Beden eğitimi öğretmenleri bu noktada öğrencilerin derse katılımını sağlayarak kendilerinin mesleki gelişimini sağlamakta, ÖGÖ için alternatif sunmakta, kendi seçimini gerçekleştirme imkânı yaratmakta, iletişim yoluyla akranlarına ÖGÖ hakkında bilgi vermekte, öğrenciye yerine getirebileceği düzeyde sorumluluk yüklemekte ve dersi kendisine uygun hâle getirmektedir. Ek olarak, destek hizmetine ihtiyaç duymakta, özel eğitim danışmanlığı veya yardımcı öğretmen desteği olmasını tercih etmekte, aile-yönetim-öğretmen iş birliğini yararlı bulmakta ve meslektaşlarından özveri beklemektedir.

Sabah (2021) karma araştırma ile Türkiye genelinde, devlet okullarına bağlı 76 paylaş, nicel bölümde 740 beden eğitimi ve spor öğretmeni ile gerçekleştirdiği çalışmasında yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanmıştır. Kay-

naşırtmada Öğretmen Yeterliliği Ölçeği kullanan Sabah'ın elde ettiği sonuçlar aşağıda paylaşılmaktadır.

- Öğretmenler derslerini müfredat programına uygun olarak işlemektedir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) kâğıt üzerinde kalmaktadır.
- Kaynaştırma uygulamaları, yalnızca Manisa iline destek eğitim hizmeti sağlamamaktadır.
- Sınav ölçme ve değerlendirmelerinde ÖGÖ'lerin yetersizlikleri göz önüne alınarak değerlendirilmektedir.
- Kurum ilgisizliği ve fiziki yapı uygunsuzluğu mevcuttur.
- Kaynaştırma uygulamalarında verilen eğitimin süresi, mesleki kıdem ve sınıf mevcudiyetinin artışında öğretmenler kendilerini daha yeterli hissetmektedir. Konuya ilişkin mesleki eğitim alan öğretmenler ile görev yaptıkları kurumlarda destek gören öğretmenler diğer meslektaşlarına oranla yüksek yeterlilik inancına sahiptir.
- Öğretmenlerin beklentileri paydaşlar tarafından okul şartlarının iyileştirilmesi denetim gerçekleştirilmesi velilerin bilinçlendirilmesi yardımcı öğretmen ve uzman eğitimcilerin söz konusu kurumları atanması şeklindedir. Ayrıca çalışmanın dördüncü bölümüne tekabül eden sportif faaliyetler incelemesinde ÖGÖ'lerin okul dışı herhangi bir sportif faaliyete yönlendirilmedikleri, saha ve materyallerin kendilerine uygun olmadığı, yeterli miktarda ders içi materyal sağlanmadığı, materyallerin tek tipte olduğu tespit edilmiştir.

On birinci bölümde paylaşılan beden eğitimi ve spor öğretmenleri yeterliliği sonuçları ise;

- Yeterlilik inancının “kısmen yapabilirim”in orta düzeyinde olduğu
- Cinsiyet ve yaşın farklılık göstermediği
- Sınıf mevcudiyeti ve kıdem yılının artması ile öğretmenlerin kendilerini daha yeterli hissettiği,
- “Kendini yeterli bulmak” gibi durumlarının tecrübe ile alakalı olduğu,
- Planlama, aktif katılım sağlama, değerlendirme gibi süreçlerde öğrencilerle vakit geçirildiği,
- Akran öğrencilerden destek alındığı,
- Kurum desteği artışında kendilerini daha yeterli hissettikleri şeklindedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Kuşkusuz fiziksel aktivite ve spor, yaşamın her alanında bireyin yaşantısına olumlu katkı sunmaktadır (Alkan, 2021). Araştırmalar özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivite ve spor aracılığıyla problem olan davranışlarında azalma, odaklanmanın arttığı, ergenliğin kolay geçmesine destek olduğunu bildirmektedir (Alkan, 2021). Bu nedenle fiziksel aktivite ve sporun ÖGÖ'lerin odak derslerinden biri olmasının önemi ortaya çıkarmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin dâhil olduğu 2024 tarihinde gerçekleştirilen Paralimpik olimpiyatlar da yetersizliği olan bireylerde sporun önemini kanıtlar niteliktedir. Türkiye'nin de dâhil olduğu bu spor oyununda yüksek başarılar elde eden yetersizliği olan bireyler toplumla bütünleşmişlerdir. Spor alanında gösterilen uluslararası başarılar, yetersizliği olan bireylerin bu alanda ne kadar yol aldığını kanıtlar niteliktedir. Bu noktada, yetersizliği olan profesyonel sporcular hakkında yapılan araştırmaların arttırılması gerektiği anlaşılmaktadır.

ÖGÖ'lerin profesyonel spor hayatına katılımı pek çok sorunlar yaşamaktır. Bunlardan biri de spor yapmadan önce aldıkları sağlık raporlarına ilişkindir. Süreçlerin uzaması, aile hekimliğinin bireye spor yapabilir raporunu vermek istememesi, her alanda yapılabilecek spor dallarına her an ulaşamaması yaşanan sorunlar arasında gösterilebilir. Tüm bu sorunların üstesinden sistem içinde kolay bir şekilde gelinmesi bireyin toplumla bütünleşmesine hizmet ettiği kadar bireyin yaşam kalitesini de arttıracaktır. Kısacası ÖGÖ'ler özelinde spora ilişkin yapılan bilimsel çalışmaların artması bu bireyler için oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

Akçamete, G., Gürgür, H., & Kış, A. (2003). Kaynaştırma programlarına yerleştirilen özel gereksinimli öğrencilerin okuma yazma becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(02), 39-53. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000206

Alkan, Y. (2021). Spor ve evde fiziksel aktivite. Güven, D. (Ed.) Özel gereksinimli çocuğu olan anne-baba el kitabı serisi Zihin Yetersizliği. İstanbul: Eğiten Kitap Yayınevi, 261-279.

Atay, M. (1995). Özürlü çocukların normal yaşlıları ile birlikte eğitim aldıkları kaynaştırma programlarına karşı öğretmen tutumları üzerine inceleme. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tez-detay.jsp?id=7FBm-fZcZQYIq45gajR-aw&no=7FBm-fZcZQYIq45gajR-aw> (Erişim Tarihi: 29.04.2025).

Ayral, M., Özcan, Ş., Can, R., Ünlü, A., Bedel, H., Şengün, G., Demirhan, Ş. & Çağlar, K. (2015). Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere bakışını etkileyen etkenler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 218-230.

Ayral, M., Özcan, Ş., Can, R., Ünlü, A., Bedel, H., Şengün, G., Demirhan, Ş. & Çağlar, K. (2013). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabul düzeyleri. *ELMIS Uluslararası Özel Eğitim Kongresi*, 19-21.

Batu, S. (1998). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=kX-e8fyEvhfXtAYVsveTOQ&no=kX-e8fyEvhfXtAYVsveTOQ> (Erişim Tarihi: 29.04.2025).

Batu, S., Kırcaali-İftar, G., (2007). Kaynaştırma. Ankara: KÖK Yayıncılık.

Bek, H., Başer, A., & Gülveren, H. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 160-168.

Botour, C. (2019). Beden eğitimi öğretmenlerinin otizm spektrum bozukluğu öğrencisine yönelik his, tutum ve görüşlerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=iIfJtku8pkkLo-98JkehfA&no=S_8aukpNozMKj53EEROEDQ (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Çevik, O., & Kabasakal, K. (2013). Spor etkinliklerinin, engelli bireylerin toplumsal uyumu-na ve sporla sosyalleşmelerine etkisinin incelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), 74-83. <https://ijses.org/index.php/ijses/article/view/105> (Erişim Tarihi: 25.03.2025).

Çinko, N. (2004). İlköğretim kurumlarında görev yapmakta olan yöneticilerin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=E9q7T9nzOjZ-HN9wq5RGrw&no=8zrf1Haay6FjgS1U8SoWbw> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Demiral, Ş., & Boudour, C. (2020). Examination of physical education teachers' feelings, attitudes and perceptions towards integration/Inclusion of autistic students. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 22(3), 414-422. doi:10.15314/tsed.718053

Demirtel, Ö. (1997). Kaynaştırma ve özel sınıfa devam eden eğitilebilir zihin engelli öğrencilerin, uyumsal davranış özellikleri ve sözcük dağarcığı düzeyleri bakımından karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=AULCwJcOV3XKStUjXlJfJFQ&no=AULCwJcOV3XKStUjXlJfJFQ> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Deretarla, E. (2000) Kaynaştırma uygulaması yapan ilköğretim okullarının 3. sınıfına devam eden normal işiten ve işitme engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=urihKLSj-LnOiC5DaLlQN9A&no=urihKLSj-LnOiC5DaLlQN9A> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Ertunç, E. N. (2008). Kaynaştırma eğitimi uygulanan ilköğretim ikinci kademedeki görev alan beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgi düzeylerinin ve sınıflarındaki engelli öğrencilere bakış açılarının değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=MsfgeRzyRHQmNpgkbn2lIg&no=CM9bnkgGPCspAfeAXkqprQ> (Erişim Tarihi:25.03.2025).

Gözün, Ö. (2003). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/585988> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Gürboğa, C. (2003). Kaynaştırma ortamında işitme engelli öğrencilerin yaşadıkları güçlüklerin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/332138> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Gürgür, H. (2005). Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı ilköğretim sınıfında iş birliği ile öğretim yaklaşımının incelenmesi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=J8jOj87fRdoTHiGbaCGGrw&no=rV4StBuFR8lBVDT7UKyJEa> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Karaaslan, Ö. (2003). Kaynaştırma ve alt özel sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların kelime dağarcıkları düzeyleri bakımından karşılaştırılmasının incelenmesi. (Adana örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=RWlrPJ8UMoE7MCZm7h3hKQ&no=GRks8Y2Jdhw7Laj5csSguw> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Karasu, P. (2004). Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım beceri düzeylerinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı.

Kavanoz, A. (1999). Özel eğitim sınıflarına ve kaynaştırma eğitimine devam eden eğitilebilir zihinsel engellilerin uyumsal davranışlarının karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

Kaya, U. (2003). İlköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=AeVlSPjZjiB3Qt8zcpAUhA&no=Uz3XNvHjMW2V5pB7DAHJA> (Erişim Tarihi: 25.03.2025).

Kaya, İ. (2005). Anasınıfı öğretmenlerinin kaynaştırma (entegrasyon) eğitimi uygulamalarında yeterlilik düzeylerinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı. Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=SHg1nlsKuhZHWRSv6iYTQg&no=JhwCFmZi3zza394fEOX8vA> (Erişim Tarihi: 30.03.2025).

Kayaoğlu, H. (1999). Bilgilendirme programının normal sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma ortamındaki işitme engelli çocuklara yönelik tutumlarına etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=MPoarNncGpOqMo37y1d-sQ&no=MPoarNncGpOqMo37y1d-sQ> (Erişim Tarihi: 30.03.2025).

Kaysi, Ü. (2021). Beden eğitimi öğretmen adaylarının 'Engelliler için beden eğitimi ve spor' dersine yönelik kaynaştırma eğitimi yeterlik algıları ve tutumları: Deneyisel bir çalışma. (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.

Koparan, Ş. (2003). Özel ihtiyaçları olan çocuklarda spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 14.

Kuter, F. Ö., & Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 3(6), 75-94.

Lermi, E. (2016). Otizmli öğrencilerin kaynaştırma ortamında beden eğitimi dersine katılımlarının Beden Eğitimi Öğretmenleri ve ebeveynler bakış açısından incelenmesi. (Yüksek

Lisans Tezi). Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı.

Nal, A., & Tüzün, I. (2011). Türkiye’de kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimin durumu- Kaynaştırma/bütünleştirmenin etkililiğini artırmak için politika ve uygulama önerileri projesi. Sabancı Vakfı - Tohum Türkiye Otizm Erken Tanı ve Eğitim Vakfı. https://egitim-reformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/Turkiyede_Kaynastirma_Butunlestirme_Yoluyla_Egitimin_Durumu.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2025).

Öncül, D. (2003). Kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden zihin özürlü öğrencinin bulunduğu sınıfta normal çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=114b2iC-CywjVqN26iZ-ODA&no=xDVXQHjOmUBV6aoqXo8kpQ> (Erişim Tarihi: 30.03.2025).

Özer, D., Aral, N., Özer, K., Güvenç, A. (1999). Eğitilebilir zihinsel engelli çocukların fiziksel özelliklerinin normal gelişim gösteren yaşlıları ile karşılaştırılarak incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 1-17.

Özer, D., Nalbant, S., Ağlamış, E., Baran, F., Kaya Samut, P., Aktop, A., & Hutzler, Y. (2012). Physical education teachers’ attitudes towards children with intellectual disability: the impact of time in service, gender, and previous acquaintance. *Journal of Intellectual Disability Research*, 57(11), 1001-1013. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2012.01596.x>

Özhan, G. (2000). İlköğretim çağındaki işitme kayıplı çocuklar için işitme engelliler okulu ve kaynaştırma programları açısından yapılan yöneltme hizmetlerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. https://tez.yok.gov.tr/Ulusal-TezMerkezi/tezDetay.jsp?id=1k_PwVzBn8bqUSQfopDVXA&no=mNQNd9CmGhCmcy3Xl-l_2w (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Özkuloğlu, F. (2015). Beden eğitimi öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma programlarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı.

Polat, R. (2016). Ortaokul öğrencisi olan kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=-WGM97HY5nKHpKPYUFIioQ&no=mYmrIW17e5RLp-Daq8bchKQ> (Erişim Tarihi: 26.03.2025).

Sabah, S. (2021). Türkiye’de beden eğitimi ve spor derslerinde uygulanan kaynaştırma sistemine yönelik paydaş algıları ve öğretmen yeterliğinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı.

Sart, H., Ala, H., Yazlık, Ö., Yılmaz, F., & Bozkurt, H. (2004). Türkiye kaynaştırma eğitiminde nerede? Eğitimciye öneriler. H. Atılğan & İ. Çınar (Ed.), XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiriler Kitabı. Malatya: Pegem Yayıncılık, 216-217.

Sevimay Özer, D. (2017). Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor. (5. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Sucuğlu, B., & Kargın T. (2008). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları-yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. Morpa Kültür Yayınları.

Sunay, H. (1998). Spor eğitim alt yapısında beden eğitimi öğretmeni ve antrenörün önemi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 43-50.

Şahbaz, Ü. (1997). Öğretmenlerin özürü çocukların kaynaştırılması konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının değişmesindeki etkililiği. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=MxTpn91RPcHssVYz42s5mg&no=MxTpn91RPcHssVYz42s5mg> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Tekbaş, D. (2005). Kaynaştırma ortamında üstün zekalı çocuğa uygulanan zenginleştirme programı hakkında örnek olay incelenmesi ve programın etkinliğine ilişkin bir araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=qjnCBwB3L4RDikJrfbReDA&no=4GsFb1WugxRxHJveP61YEQ> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Temir, D. (2002). Çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin sorunları ve beklentileri. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=g6rNSRcHzVM-V4HRlgh_17g&no=Z3RID2YX4ewwVPKl6B6L4Q (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Tıraş, Z. (2000) Ayrıştırma ve kaynaştırma eğitimindeki eğitilebilir düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin uyum ve akademik beceri açısından karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=dwsA2o_GKoOyjTgRUsJCqg&no=YiB7oWA9n_8oONju6J2nHw (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Topçu, E., & Katılmış, A. (2013). Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi alan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik düşünceleri. *Sakarya University Journal of Education*, 3(3), 48-81. <https://doi.org/10.19126/suje.53064>

Varher, G. (2004). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=ZfJL5DnLA1OgFKl9uN5Jlg&no=Ob_e4qa2zYfvYscFWdr5UQ (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Yalçın, Y. (2009). Spor tatmininin sporcuların stres ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi: antrenör cinsiyetinin rolünü belirlemeye yönelik Antalya ilinde bir uygulama. (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=5cQ4l6M5XwkqpUDwvAFiQ&no=55PI8v9zB_uoK3-AaClgHg (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Yavuz, C. (2005). Okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=bUopSo-MUFyHYQOYhFiRoMA&no=vSYksRe9k5QzSoOR6oc9MA> (Erişim Tarihi: 30.04.2025).

Yekeler, B. (2005). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının bazı psiko-sosyal değişkenler açısından incelenmesi (Sivas merkez ilköğretim okulları örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, (2025). Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr> (Erişim Tarihi: 25.03.2025).